SOTSIAALMINISTEERIUM

Teie 11.12.2002 nr 2-7.1-TR/02/1995

Riigikontroll

Meie 24.01.2003 nr 1-6/6997

Hooldajatoetuse maksmisest

Sotsiaalministeeriumi seisukoht Teie kontrolliaruande eelnõus nr 2-4/02/85 "Hooldajatoetuse maksmise riskid" esitatud ettepanekute kohta on järgmine:

1. Ettepanekud sotsiaalministrile

1.1 Algatada puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmine, et kehtestada loetelu inimestest, kellele ei tohi hooldajatoetust maksta

Sotsiaalministeerium on välja töötanud "Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse §26 ja töötu sotsiaalse kaitse seaduse muutmise seaduse" eelnõu, milles on täpsustatud isikute ring, kellele hooldajatoetust ei maksta (vt Sotsiaalministeeriumi koduleheküIge: www.sm.ee). Kaalume nimetatud isikute ringi täiendamist alla 18-aastaste ja päevases õppevormis õppivate õpilaste ja üliõpilastega.

1.2 Täpsustada, millist tegevust käsitletakse selle seaduse tähenduses töötamisena, mis välistab hooldajatoetuse maksmise.

Töötamise mõiste defineerimine sotsiaalmaksuga maksustatud tulu saamisega ei täidaks hooldaja toetuse maksmise eesmärki. Sotsiaalministeerium on seisukohal, et ühekordse töö tegemine (n: ajalehe artikli kirjutamine vms) ei tohiks olla toetuse äravõtmise põhjuseks, juhul kui isik tagab vajaliku hoolduse. Sotsiaalministeerium on pensioniametites läbi viinud koolitused ühtse praktika kujundamiseks ja leppinud kokku põhimõtetes, et üldjuhul ei loeta ühekordset tegevust töötamiseks (eeldusel, et muud tingimused on täidetud).

1.3 Kaaluda seaduse muutmisel võimalust välistada hooldajatoetuse saajate hulgast need inimesed, kes on end töötuna arvele võtnud.

Nimetatud eelnõusse (vt p 1.1) on vastav säte sisse viidud.

1.4 Valmistada ette eelnõu töötu sotsiaalse kaitse seaduse muutmiseks, lisades nende hulka, kellelt töötu riikliku abiraha saamiseks varasemat tööga või tööga võrdsustatud tegevusega hõivatust ei nõuta, puudega inimesele kõrvalabi, juhendamise või järelevalve tagamise eest hooldajatoetust saanud isikud.

Nimetatud eelnõusse on vastav säte sisse viidud.

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 28.01.2003 Reg nr 2-7.1-TR/02/1995-2

Gonsiori 29
15027 TALLINN

tel. 626 9700
faks 699 2209

Reg. nr. 70001952
Internet: http://www.sm.ee
E-post:smin@sm.ee

1.5 Valmistada ette regulatsioon, mille kohaselt Haigekassa edastaks regulaarselt riiklikule pensionikindlustuse registrile andmeid hooldusravil viibivate puuetega inimeste kohta.

Sotsiaalministeerium kaalub eelnimetatud eelnõu täiendamist vastava regulatsiooniga.

1.6 Valmistada ette regulatsioon, mis korraldaks Haigekassa poolt riiklikule pensionikindlustuse registrile andmete edastamise haiglaravil viibivate hooldajatoetuste saajate kohta.

Sotsiaalministeerium kaalub eelnimetatud eelnõu täiendamist vastava regulatsiooniga.

1.7 Kaaluda seaduse muutmist, et välistada hooldajatoetuse maksmine päevaõppes õppijatele (v.a akadeemilise puhkuse ajal).

Sotsiaalministeerium kaalub eelnimetatud eelnõu täiendamist (vt märkust 1.1).

1.8 Kaaluda hooldajatoetust puudutava regulatsiooni muutmist, kindlustamaks toimiv järelevalve selle üle, et hooldaja puudega inimesele tegeliku ja piisava abi tagab.

Kuna hooldamise tagamise üle järelevalve korraldamine on kõige paremini teostatav kohaliku omavalitsuse tasandil, peaks hoolduse tagamise kontrollimine olema kohaliku omavalitsuse ülesanne ja ka huvi. Kaalume läbirääkimistel kohalike omavalitsustega nimetatud eelnõu täiendamist.

Praktikas on pensioniametid pöördunud kirjalikult kohaliku omavalitsuse poole selgitamaks välja, kas puudega isikule on tagatud vajalikul määral hooldus.

1.9 Kaaluda puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmisel täiendada § 24 lõiget 1, mille kohaselt nõutaks liigselt makstud summa tagasi ka siis, kui enammakse on tingitud § 20 lõikes 7 nimetatud asjaolude teatamata jätmisest.

Sotsiaalministeerium täiendab eelnimetatud eelnõud.

2. Ettepanekud Sotsiaalkindlustusameti peadirektorile

2.1 Töötada välja suunised puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse rakendamiseks, sh toetuse taotleja töötamise võimatuse kindlakstegemiseks.

Ühtse halduspraktika kujundamiseks on 2002. a. mais, juunis ja septembris pensioniametite töötajatele läbi viidud koolitusseminare (vt p 1.2). Seminaride keskseks teemaks on olnud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel hooldajatoetuse maksmine, toetuse määramisel ja maksmisel tõusetunud probleemide lahendamine.
Välja on töötatud ning novembris 2002 pensioniametitele töös juhindumiseks saadetud juhendmaterjal puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse rakendamiseks. Nimetatud materjalis käsitletakse hooldajatoetuse määramise ja maksmise küsimusi, sh maksmist töötuna tööhõiveametis arvelevõetud isikule, päevases õppes või täiskoormusega õppivale üliõpilasele, lapsehoolduspuhkusel olevale isikule. Seejuures antakse ka suuniseid töötamise võimatuse kindlakstegemise kohta.

2.2 Luua pensioniametitele võimalus saada maksukohustuslaste registrist sotsiaalmaksuandmeid kõigi hooldajatoetuse saajate kohta.

Käesoleval ajal on tagatud pensioniametite juurdepääs kõikide isikute sotsiaalmaksuandmetele. Maksukohustuslaste registrist pensionikindlustuse registrisse kantud sotsiaalmaksuandmete vaatamise võimalus loodi 2002. aasta oktoobris.

2.3 Luua pensioniametitele võimalus saada elektroonilisel teel andmeid õpilaste ja üliõpilaste registrist.

Andmete saamine õpilaste ja üliõpilaste registrist eeldab seadusandlusesse vastava aluse loomist. Sotsiaalministeerium kaalub vastavasisulise muudatuse tegemist eelnimetatud eelnõusse.

3. Ettepanekud pensioniametite direktoritele

3.1 Hakata koostama hooldajatoetuse määramiste ja määramata jätmiste kohta juhendi § 5 lg 2 nõuetele vastavaid motiveeritud otsuseid.

Pensioniametid arvestavad tehtud ettepanekuga. Otsuste koostamisel juhindutakse samuti haldusmenetluse seadusest.

3.2 Juurutada praktika, mille kohaselt kontrollitaks enne toetuse määramist nende taotlejate sotsiaalmaksuandmeid, kelle tööraamatust ei nähtu, et nad oleksid vahetult enne toetuse taotlemist töötanud, ning andmete kontrollimise kohta tehtaks toimikusse märkus; samuti tagada toetusesaajate sotsiaalmaksuandmete kontrolli perioodilisus.

Kuna pensioniametite juurdepääs kõikide isikute sotsiaalmaksuandmetele on tagatud (vt p 2.2), on vastav praktika juba tekkinud.

3.3 Nõuda toetuse taotlejatelt, et nad kinnitaksid omakäelises tõendis lisaks töötamise võimatusele hoolduse tõttu ka enda teadlikkust sellest, et töötamine tähendab igasugust sotsiaalmaksuga maksustatavat tegevust.

Tehtud ettepanek eeldab puuetega inimeste seaduse muutmist, kus sätestataks täpsemalt töötamise mõiste, mida me ei pea otstarbekaks (vt p 1.2). Praeguse regulatsiooni kohaselt kontrollitakse enne hooldajatoetuse määramist iga toetuse taotleja andmeid ning igat juhtumit käsitletakse kui üksikjuhtumit ja lahendatakse individuaalselt.

3.4 Rakendada praktika, mille kohaselt enne hooldajatoetuse määramist puudega lapse vanemale, võõrasvanemale või eestkostjale kontrollitaks seda, kas laps õpib internaatkoolis ning kas lapse internaatkoolis viibimine võimaldab vanemal tööle asuda.

Täies mahus kontrollimist on võimalik rakendada alles pärast andmete saamist õpilaste ja üliõpilaste registrist. Andmete saamine õpilaste ja üliõpilaste registrist eeldab vastavasisulise täienduse tegemist seadusesse. Sotsiaalministeerium kaalub menetluses oleva p 1.1 nimetatud eelnõu täiendamist vastava sättega.

3.5 Rakendada praktika, mille kohaselt vähemalt alla 30-aastaste isikute puhul kontrollitaks enne hooldajatoetuse määramist õpilaste ja üliõpilaste registrist

andmeid õppimise kohta ning selgitataks välja, kas puudega inimese hooldamine seaduses ettenähtud määral on õpingute kõrvalt tõenäoline.
Koguda perioodiliselt õpilaste ja üliõpilaste registrist andmeid alla 30-aastaste toetusesaajate võimaliku õppimaasumise kohta.

Andmevahetus õpilaste ja üliõpilaste registriga eeldab vastavate sätete sisseviimist seadusesse (vt p 3.4)

3.6. Ettepanek Tallinna Pensioniameti direktorile: juurutada praktika, mille kohaselt mitme hooldatava olemasolul koguks pensioniamet tõendeid selle kohta, kuidas hooldaja tagab üheaegselt mitmele hooldatavale kõrvalabi, juhendamise või järelevalve seaduses ettenähtud määral.

Tehtud ettepanekuga on arvestatud. Tallinna Pensioniamet rakendab praktikat, mille kohaselt kogutakse selgitusi, kuidas teatud juhtudel hooldaja suudab tagada hooldatavale kõrvalabi, juhendamise või järelevalve.

Nimetatud selgitused olid saadud ka kontrollaruande eelnõus viidatud Tallinna Pensioniameti Paide osakonna juhtumi korral, kuid seda oli tehtud suusõnaliselt. Edaspidi kogutakse kõik selgitused kirjalikult.

3.7. Tagada nii enne hooldajatoetuse määramist kui ka selle maksmise ajal kontroll selle üle, kas vanem ikka kasvatab last; võõrasvanema puhul selle üle, kas abielu lapse vanemaga jätkub. Teha nende andmete kontrolli kohta märge ka toimikutesse.

Kontroll lapse kasvatamise küsimuses on lahendatud koostöös kohaliku omavalitsusega. Juhul kui vanem ei täida perekonnaseadusest tulenevat kohustust last kasvatada ja tema eest hoolitseda, teavitab sellisest vanemast kohalik omavalitsus pensioniametit. Valla- või linnavalitsuse korralduse alusel peatab pensioniamet toetuste maksmise.
Abielulahutuste kohta võetakse aluseks rahvastikuregistri andmed.

Lugupidamisega

Siiri Oviir
Minister

Maarja Mändmaa
Kantsler

Leili Matsar
626 97 53